27.4.2022

Saxholm Niko

Finanssiala ry

VNS 1/2022 vp

Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Finanssiala RY:n asiantuntijalausunto turvallisuusympäristön muutoksesta

- Selonteossa esitetty tilannekuva ja turvallisuuteen vaikuttavat muutosvoimat vastaavat Finanssialan näkemystä asiasta.

- **Kyberturvallisuus**
- Kansallisen kyberturvallisuuden osalta on huolena, että siltä puuttuu keskitetty johto. Rahoitus on myös kysymysmerkki, PV:n ja RVL:n lisämäärärahat on kerrottu, mutta kyberpuolustuksen osalta on todettu vain, että sitä kehitetään ilman, että sille on osoitettu erikseen määrärahoja
- Finanssialan yritysten osalta kyberturvallisuutta on kehitetty määrätietoisesti jo pitkään. Ala seuraa tarkasti kansainvälistä tilannetta ja yhteistyö Kyberturvallisuuskeskuksen kanssa toimii hyvin. Valtiollinen toimija resursseillaan hyökkääjänä on kuitenkin ihan jotain muuta ja siihen varautumiseen tarvitaan entistä laajempaa yhteistyötä, resursseja ja tiedonvaihtoa.

- **Henkinen kriisinsietokyky**
- Yritysten toimintakyky on henkilöstön varassa, henkilöstön henkinen toimintakyky on kuitenkin, kuten lausunnossakin on todettu vähintäänkin laskenut koronan aikana etätöissä. Henkisen resilienssin parantamiseen tarvitaan tietoa ja esimerkiksi epätietoisuus suojautumisesta poikkeusoloissa on aiheuttanut lisää stressiä. Monikanavainen kansalaisille suunnattu tiedottaminen ja tilannekuvan jakaminen on entistä tärkeämpää sekä informaatiovaikuttamisen vastatoimena että henkisen resilienssin kehittämisenä.

- **Kriisinsietokyky:**
- Ukrainassa toimivista pankeista on kerrottu, että pankkitoimintaa tehdään ilmahälytysten välissä väestönsuojista ja metroasemilta. Tämä kertoo digitaalisen toimialan kyvystä sopeutua monenlaisiin vallitseviin tilanteisiin edellyttäen, että kriittinen infrastruktuuri toimii.
- Huoltovarmuustyö on ainutlaatuinen tapa parantaa kansallista varautumista. Yhteistyö perustuu yritysten vapaaehtoisuuteen ja uudella lainsäädännöllä ei tulisi tätä luottamusta horjuttaa.
- Valmiuslain uudistus tulisi FA:n mielestä tehdä kiireellisesti, nykyinen aikataulu on turhan väljä.
- SPEK on tiedottanut, että STEA on vähentänyt merkittävästi rahoitusta heidän suuntaansa, mikä on vähintäänkin huolestuttavaa, ottaen huomioon SPEK:n merkityksen kansalaisten tiedon ja osaamisen kasvattamisessa nimenomaan varautumisessa ja väestönsuojelussa

- **Tilannekuva:**
- Tilannekuvatoiminnassa haasteena on, että vaikka yritykset toimittavat huoltovarmuusorganisaation kautta omaa tilannekuvatietoa HVK:lle ja sitä kautta valtiojohdon suuntaan, niin vastineeksi ei saada sellaista relevanttia tilannekuvaa, joka edesauttaisi yritysten oman varautumisen suunnittelua. Kuitenkin mahdolliset kyber- ja fyysiset vaikutukset osuvat hyvin todennäköisesti juuri huoltovarmuuskriittisiin yrityksiin ensin.

- **Talous:**
- Finanssialan on Suomessa todettu olevan vakavarainen ja hyvin pääomitettu toimija. Asiakkaiden osalta vaikutukset näkyvät viiveellä.

- Finanssiala pitää turvallisuusviranomaisten resurssilisäyksiä perusteltuina.
- Finanssiala yhtyy EK:n esitykseen NATO-jäsenyyden hakemisesta.

- **Ukrainasta pakenevien vastaanotto Finanssialan näkökulmasta**
- Finanssiala ry (FA) pitää tärkeänä, että Ukrainasta sotaa paenneiden tilanteeseen löydetään ratkaisuja, jotka mahdollistavat nopean kotoutumisen ja osallisuuden, mutta pitää välttämättömänä, että niitä haetaan yhteistyössä finanssialan ja vastuullisten viranomaisten kesken. FA on mukana sisäministeriön Ukraina-muuttoliiketyöryhmässä ja käy keskusteluja myös kahdenvälisesti eri viranomaisten kanssa, jotta tilannetta saataisiin helpotettua mahdollisuuksista myöntää virallisia henkilöasiakirjoja niille, joilta ne puuttuvat.
- Luottolaitoslain mukaisesti peruspankkipalvelut on myönnettävä Suomessa tai muussa ETA-valtiossa laillisesti asuvalle luonnolliselle henkilölle. Pankki voi kieltäytyä palvelujen myöntämisestä vain rahanpesulaista (444/2017) tai pakotelaista (659/1967) johtuvasta syystä.
- Merkittävä osa maahantulijoista on alaikäisiä lapsia. Peruspankkipalvelut voidaan myöntää myös alaikäiselle. Esimerkiksi verkkopankkisopimuksen avaaminen edellyttää kuitenkin huoltajien suostumusta.
- Suurimmat ongelmat peruspankkipalveluiden myöntämisessä liittyvät puuttuviin henkilöasiakirjoihin ja ”laillisesti asuva” -kriteerin tulkintaan. Käytännön ongelmia aiheutuu myös tulkkaamisesta ja joissain tilanteissa myös käteisvarojen alkuperän selvittämisestä.
- ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen tulevien osalta käytännössä ainoa kelvollinen henkilöasiakirja on voimassa oleva passi. Ukrainan suurlähetystöltä saadun tiedon mukaan passien myöntäminen ja uusiminen on sotatilan vuoksi keskeytetty. Tilanteissa, joissa passi on umpeutunut, suurlähetystöllä on kuitenkin mahdollisuus jatkaa sen voimassaoloa enintään viidellä vuodelle alkuperäisestä voimassaolopäivästään. Voimassaolon pidennys merkitään passiin ja vahvistetaan suurlähetystön leimalla ja virallisella allekirjoituksella.
- FA käy parhaillaan keskusteluja Finanssivalvonnan kanssa siitä, että myös passit, joiden voimassaoloa on jatkettu, voitaisiin hyväksyä henkilöllisyyden todentamiseen. Samoin keskustellaan siitä, voitaisiinko pankkipalveluiden osalta hyväksyä myös Ukrainan virallinen henkilökortti, joka sisältää biometrisen tunnisteen ja suomalaisten viranomaisten arvion mukaan on teknisesti ja turvaominaisuuksiltaan korkeatasoinen.
- FA haluaa kiinnittää huomiota siihen, että vahvaan sähköiseen tunnistamiseen kelpaavien verkkopankkitunnusten osalta hyväksyttävistä henkilöasiakirjoista

säädetään tunnistuslaissa (617/2009). Sen vuoksi edellä mainitut passit, joiden voimassaoloa on jatkettu, ja ukrainalaiset henkilökortit eivät välttämättä käy tähän tarkoitukseen, vaikka ne peruspankkipalvelujen kohdalla kelpuutettaisiinkin.

- Tilanteissa, joissa maahantulijalle myönnetään jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, ”laillisesti asuva” -kriteerin tulkinta ei yleensä aiheuta ongelmia. Samoin on tilanne, jos henkilölle myönnetään vähintään vuoden tilapäinen oleskelulupa ja hänellä on lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan, vaikkakin tuolloin joudutaan jo selvästi hankalampiin tulkintatilanteisiin. Hankalimpia ovat tilanteet, joissa maahantulija jää toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän enintään vuoden mittaisen oleskeluluvan varaan. Tällaisissa tapauksissa henkilö ei saa kotikuntalain mukaista kotikuntaa eikä virallista henkilötunnusta ja hän suurella todennäköisyydellä jää myös peruspankkipalveluiden ulkopuolelle.
- Henkilöllisyyden todentamista tarvitaan pankkien ohella viranomaisissa, terveydenhuollossa ja esim. vahvojen sähköisten tunnistusvälineiden saamiseen, joten siihen liittyvien kysymysten ratkaiseminen on keskeistä eikä kyse ole vain pankkien asiasta.
- Lopuksi FA haluaa kiinnittää huomiota maahantulijoiden haavoittuvaan asemaan ja vaara siitä, että he ajautuvat rikollisen toiminnan tai hyväksikäytön uhreiksi, on suuri. Pankkien noudattamat asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen menettelyt perustuvat lainsäädäntöön ja niiden tarkoituksena on turvata, ettei asiakkaille myönnettyjä palveluita hyödynnetä esim. petosrikoksiin tai rahanpesuun. Mikäli näihin menettelyihin halutaan muutoksia, säädöspohjan tulee olla selvä ja menettelyjen sellaisia, etteivät ne lisää pankkeihin tai muuhun yhteiskuntaan kohdistuvien väärinkäytösten vaaraa

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi

Johtaja Infra- ja turvallisuus